

LIETUVOS RESPUBLIKOS
**TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79¹, 81, 90, 91¹,
91², 101, 104, 105, 119, 120, 122 STRAIPSNIŲ, VI SKYRIAUS PIRMOJO SKIRSNIO**
PAVADINIMO IR VII SKYRIAUS PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMO ĮSTATYMŲ
PROJEKTŲ

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79¹, 81, 90, 91¹, 91², 101, 104, 105, 119, 120, 122 straipsnių, VI skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimo ir VII skyriaus pakeitimo įstatymo projekto (toliau – ir Teismų įstatymo pakeitimo projektas, Projektas) ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo įstatymų projektų (toliau – su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektų) (žr. aiškinamojo rašto 9 punkte pateiktą su Teismų įstatymo pakeitimo projektu susijusių įstatymų pakeitimo projektų sąrašą) rengimą paskatino būtinybė, atsižvelgus į aktualius poreikius, imtis veiksmų didinant teismo proceso operatyvumą, teismų sistemos efektyvumą, atvirumą bei skaidrumą ir taip atitinkamai stiprinant visuomenės pasitikėjimą teismais bei teise ir valstybe apskritai.

Europos Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo ataskaitoje¹ (toliau – Europos Komisijos ataskaita) pabrėžiama, kad efektyvios teisingumo sistemos, be kita ko, yra tarpusavio pasitikėjimo, kuris yra bendros laisvės, teisingumo ir saugumo erdvės, investicijoms palankios aplinkos, ilgalaikio ekonomikos augimo tvarumo ir Europos Sąjungos finansinių interesų apsaugos, pagrindas.

Remiantis oficialiąja konstitucine doktrina², teisminės valdžios veiksmingos veiklos sąlyga – visuomenės pasitikėjimas teismais. Teismai turi veikti taip, kad visuomenė jais pasitikėtų. Visuomenės pasitikėjimas teismais yra svarbus demokratinės teisinės valstybės, atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės elementas.

Visuomenės pasitikėjimą teismais lemia įvairūs veiksniai, *inter alia* teisėjų kvalifikacija, jų profesionalumas, sugebėjimas spręsti bylas vadovaujantis ne tik įstatymu, bet ir teise, tinkamo teisinio proceso užtikrinimas, pagarba procese dalyvaujantiems asmenims, racionalus teisinis baigiamųjų teismo aktų argumentavimas (motyvavimas), baigiamųjų teismo aktų aiškumas byloje dalyvaujantiems asmenims ir kt. Be kita ko, teisėjams keliami ir itin dideli etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimai: jų reputacija turi būti neprikaištinga; teisėjo elgesys – tiek susijęs su tiesioginiu pareigų atlikimu, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi kelti abejonių dėl jo nešališkumo ir nepriklausomumo; teisėjas savo pareigas atlikti, taip pat elgtis turi taip, kad savo poelgiu nepažeimtų teisėjo vardo.

Šiuo metu visuomenės pasitikėjimas teismais bei teisėjo profesijos patrauklumas yra pasiekę kritinį lygį. Antai, visuomenės apklausos „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019 m.“³ duomenimis, 37 proc. apklaustų gyventojų teismus įvardijo kaip labiausiai korumpuotą instituciją (pagal šį rodiklį teismai yra antroje vietoje po sveikatos apsaugos institucijų), o 36 proc. apklaustų gyventojų nurodė, kad teismai priima neteisingus ir šališkus sprendimus (tik 10 proc. apklaustų gyventojų

¹ Komisijos 2020 m. rugsėjo 30 d. komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“, COM(2020) 580 final. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0580&from=EN>.

² Žr., pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimą.

³ Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

nurodė priešingai). Analogiškas tendencijas atspindi ir visuomenės apklausa „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020 m.“⁴ duomenys.

Tam, kaip minėta, įtakos turi daug veiksnių, bet pirmiausia reikėtų išskirti tuos, kurie turi tiesioginės įtakos teismų veiklos veiksmingumui, kaip antai: Lietuvos Respublikos teismų įstatyme nustatytą pernelyg biurokatišką teisėjų korpuso formavimo ir valdymo procedūrą; pasirinktą apygardos administracinių teismų sistemą, lemiančią darbo krūvio disbalansą ne tik skirtinguose apygardos administraciniuose teismuose, bet ir to paties apygardos administracinio teismo skirtinguose teismo rūmuose, ribojančią dalies teisėjų specializacijos galimybes; bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių ribotumą suponuojančias teritorinio teisingumo taisykles, taikomas apygardos administraciniams teismams; dominuojantį teisėjų profesinės karjeros principą formuojant aukštesnės pakopos (taip pat ir apygardos administracinių) teismų teisėjų korpusą, sudarantį prielaidas šiems teismams rutinizuotis; kai kuriuose proceso įstatymuose nustatytą fragmentišką ir neišsamų teisinį reguliavimą dėl galimybės rengti teismo posėdžius ir (ar) atlikti atskirus procesinius veiksmus nuotoliniu būdu.

Šiuos bei kitus probleminius ir reikalaujančius pokyčių teismų sistemos veiklos aspektus yra pabrėžusi tiek Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė teismų sistemos valstybinio audito ataskaitoje⁵ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita), tiek ir pačios teisėjų bendruomenės bei savivaldos atstovai, su kuriais buvo vykdomos plataus masto konsultacijos.

Teismų įstatymo pakeitimo projektu ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektais siekiama spręsti toliau nurodytas pagrindines problemas bei dalyje dėl apygardos administracinių teismų reorganizavimo tęsti 2018 m. pradėtą teismų reformą, kurios vienas iš pagrindinių tikslų buvo teisėjų ir teismų darbuotojų darbo krūvio bei sąlygų suvienodinimas, prielaidų platesnei teisėjų specializacijai sudarymas ir bylų nagrinėjimo operatyvumo didinimas.

Pagrindinės sisteminės teisinio reguliavimo problemos, dėl kurių Teismų įstatymo pakeitimo projektu ir jį lydinčių įstatymų (kodeksų) pakeitimo projektais siūlomi pakeitimai:

1.1. Pernelyg biurokatiškas, stokojantis operatyvumo pretendentų atrankos modelis

Faktinės pretendentų (pretendentų į teisėjus, karjeros siekiančių asmenų bei teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyrių pirmininkų pareigas) atrankų organizavimo bei vykdymo situacijos įvertinimas, teismų bendruomenės susirūpinimo šiuo klausimu, išreikšto susitikimų su teismų atstovais metu, bei Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos (toliau – Atrankos komisija) atsiliepimai leidžia teigti, kad pretendentų atrankos modelis, taikomas šiuo metu, lemia pretendentų atrankos procedūros ydingumą:

- 1) atrankos vyksta itin lėtai (nuo atrankos paskelbimo iki išvados Lietuvos Respublikos Prezidentui pateikimo užtrunka pusmetį ir ilgiau);
- 2) dažnai vyksta pakartotinės atrankos arba pretendentas dalyvauja pakartotinai atrankose į tos pačios pakopos teismą (teismo rūmus);
- 3) tam tikrais atvejais atrankos procedūros taikymas yra perteklinis (pavyzdžiui, kai teisėjas siekia persikelti į kitą tos pačios pakopos teismą ar to paties teismo kitus teismo rūmus);
- 4) atrankų rezultatai galioja gana trumpą laiką (6 mėn.).

Tokia situacija:

- 1) sudaro kliūtis efektyviam darbui teismuose – padidina darbo krūvio perviršį bei netolygumą, dėl to, tikėtina, ilgėja bylų nagrinėjimo trukmė ir gali nukentėti procesinių sprendimų kokybė;
- 2) demotyvuoja pretendentes dalyvauti atrankose, dėl to tarp pretendentų mažėja konkurencija;

⁴ Ten pat.

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. birželio 22 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-5 „Teismų sistema“. Prieiga per internetą: https://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2.

3) lemia administracinių resursų neefektyvų panaudojimą ir papildomas pretendentų laiko sąnaudas.

Valstybės kontrolės ataskaitoje taip pat pabrėžiamos šios problemos. Joje nurodoma, kad kasmet didėja neužimtų teisėjų pareigybių skaičius: per 2017–2019 m. laisvų teisėjų pareigybių dalis padidėjo nuo 2,3 iki 4,7 procento. Per šį laikotarpį į atsilaisvinusias teisėjų pareigybes paskirti 168 teisėjai, iš jų vidutiniškai apie 34 proc. naujų teisėjų paskyrimas į pareigas truko ilgiau negu 6 mėn. nuo teisėjo pareigybės atsilaisvinimo. Ilgiausiai užtrunka atrankos proceso etapas nuo pretendentų į teisėjus sąrašų sudarymo iki Atrankos komisijos posėdžių pradžios: 57 proc. atvejų teisėjų atrankos procesas truko ilgiau negu 7 mėn., o iš jų 3 atvejais – iki 15 mėnesių. Dėl neužimtų teisėjų pareigybių didėja kitų teisėjų darbo krūviai, kartu ilgėja ir bylų nagrinėjimo trukmė.

Atrankos komisija 2015–2020 m. laikotarpiu per metus vidutiniškai įvertino po 278 pretendentus (atitinkamai 2015 m. – 230, 2016 m. – 222, 2017 m. – 244, 2018 m. – 254, 2019 m. – 464, 2020 m. – 255). Reikia pažymėti, kad realus įvertintų pretendentų skaičius yra mažesnis, nes tie atvejai, kai tas pats pretendentas dalyvauja keliose atrankose, vykdomose skirtingu metu, skaičiuojami kaip skirtingų pretendentų vertinimas. Antai, šios komisijos pateiktais 2019 m. ir 2020 m. I pusmečio duomenimis, šiuo laikotarpiu 34 pretendentai į teisėjus pretendentų atrankoje dalyvavo daugiau nei vieną kartą. Tarp jų buvo ir tokių, kurie pretendentų atrankoje dalyvavo, pavyzdžiui, 20 kartų.

Pretendentų atrankos procedūros supaprastinimas, sudarant sąlygas spartesnei jos eigai, gali išspręsti pirmiau nurodytas problemas, įskaitant pretendentų konkurencijos trūkumą, kartais lemiantį žemesnių atrankos standartų taikymą pretendentams.

1.2. Perkėlimo siekiančiam teisėjui reikalavimas dalyvauti pretendentų atrankoje yra perteklinis

Reikalavimas dalyvauti pretendentų atrankoje teisėjui, kuris siekia būti perkeltas į kitą tos pačios pakopos teismą arba į kitos jurisdikcijos tos pačios pakopos teismą, o tais atvejais, kai yra konkurencija, ir į žemesnės pakopos teismą, yra perteklinis pirmiausia tuo požiūriu, kad pareigas einantys teisėjai, atitinkantys atitinkamos pakopos teismo teisėjo pareigoms eiti keliamus reikalavimus ir siekiantys horizontalaus mobilumo teismų sistemoje, turi pakartotinai dalyvauti pretendentų atrankoje. Toks teisinis reguliavimas ne tik nesudaro galimybių operatyviai reaguoti į objektyvius pokyčius, vykstančius teisėjų profesinio korpuso struktūroje, bet ir sukuria Atrankos komisijai papildomą administracinę našą, be kita ko, turinčią įtakos kitų pretendentų atrankų organizavimo ir vykdymo operatyvumui bei galiausiai – ir teismų veiklos efektyvumui.

Tais atvejais, kai teisėjas siekia būti perkeltas į kitus teismo, kurio teisėju jis paskirtas, rūmus, toks reikalavimas, atsižvelgiant į tai, kad kiti teismo rūmai tėra kitas to paties teismo teritorinis padalinys, apskritai nėra pateisinamas. Toks reikalavimas sudaro kliūtis operatyviai ir veiksmingai vykdyti vidaus administravimą atsižvelgiant į faktinę darbo krūvio situaciją teisme ir realiu laiku.

1.3. Apygardos administracinių teismų sistema, lemianti darbo krūvio disbalansą juose ir ribojanti dalies teisėjų specializacijos bei bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo galimybes

Šiuo metu Vilniaus apygardos administraciniam teismui nustatyta išimtinė kompetencija, kuri lemia, kad šis teismas nagrinėja platesnio spektro administracines bylas, be to, dažnu atveju ir sudėtingesnes nei Regionų apygardos administracinis teismas. Toks teisinis reguliavimas sudaro prielaidas ne tik darbo krūvio tarp dviejų apygardos administracinių teismų disbalansui, bet ir sukuria skirtingas teisėjų ir teismų darbuotojų darbo sąlygas, nors šių teismų teisėjų atlyginimų dydis nesiskiria, o šių teismų darbuotojų darbo užmokestis skiriasi nežymiai (tiek, kiek tai leidžia atitinkami teisės aktai).

Be to, šiuo metu Regionų apygardos administracinio teismo rūmų veiklos teritorijos yra atskirtos. Toks teisinis reguliavimas suponuoja, kad, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau – ABTI) nustatant teritorinio teisingumo taisykles, remiamasi šį teismą sudarančių teismo rūmų veiklos teritorijų atskyrimo principu, atitinkamai bylų bei kitų procesinių

klausimų sprendimą priskiriant atskirų šio teismo rūmų jurisdikcijai (tai lemia ir atitinkamas teismo sudėties ir bylų paskirstymo taisyklės, nustatytas Lietuvos Respublikos teismų įstatyme).

Dėl šios priežasties skirtinguose Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose atsiranda gana ryškus darbo krūvio disbalansas, kurį iliustruoja toliau pateikiama lentelė, apie darbo krūvį apygardos administraciniuose teismuose, skaičiuojamą etaloninėmis bylomis.

Minėtoje lentelėje pateikiama informacija apie 2018–2020 m. (1.) darbo krūvio vidurkį apygardos administraciniuose teismuose (2.), Regionų apygardos administracinio teismo rūmus, kuriuose tais metais buvo atitinkamai mažiausias (3.; 4.) ir didžiausias (5.; 6.) darbo krūvis, ir jo skirtumo rodikliai, išreikšti etaloninėmis bylomis ir procentais (7.). Pažymėtina, kad, skaičiuojant darbo krūvio skirtumą procentais, atskaitos tašku buvo laikomas teismo rūmų, kuriuose buvo mažiausias darbo krūvis, rodiklis (pavyzdžiui, skaičiuojant Regionų apygardos administracinio teismo 2018 m. darbo krūvio skirtumą tarp šio teismo Kauno ir Klaipėdos rūmų, atskaitos tašku (100 proc.) buvo laikomas šio teismo Kauno rūmų darbo krūvis).

Kaip matyti iš lentelėje pateikiamų duomenų, 2018 ir 2019 m. teisėjo darbo krūvis skirtinguose Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose skyrėsi beveik du kartus. Lyginant darbo krūvį 2020 m. Vilniaus apygardos administraciniame teisme ir atskiruose Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose, visais atvejais darbo krūvis Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo didesnis, o lyginant su Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmais – didesnis netgi trečdaliu.

Teisėjų darbo krūvio netolygumas skirtinguose Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose akcentuojamas ir Valstybės kontrolės ataskaitoje, kurioje nurodoma, kad Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose vidutinio teisėjo darbo krūvio skirtumas 2017–2019 m. sumažėjo nuo 2,77 karto 2017 m. iki 1,94 karto 2018 m. ir iki 1,86 karto 2019 m. Vis dėlto, nors ir pastebima darbo krūvio skirtumo mažėjimo tendencija, toks jo skirtumas vis dar nėra pateisinamas.

Darbo krūvis apygardos administraciniuose teismuose⁶

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Metai	Darbo krūvio vidurkis apygardos administraciniuose teismuose (etaloninėmis bylomis)	Teismo rūmai, kuriuose mažiausias darbo krūvis	Darbo krūvio rodiklis (etaloninėmis bylomis)	Teismo rūmai, kuriuose didžiausias darbo krūvis	Darbo krūvio rodiklis (etaloninėmis bylomis)	Darbo krūvio skirtumas tarp nurodytų teismo rūmų (etaloninėmis bylomis / procentais)
Vilniaus apygardos administracinis teismas						
2018 m.	33,65	darbo krūvis – 27,15				
2019 m.	36,37	darbo krūvis – 27,92				
2020 m.	52,49	darbo krūvis – 55,74				
Regionų apygardos administracinis teismas						
2018 m.	33,65	Kauno	30,23	Klaipėdos	58,74	28,51 / 94,3 proc.
2019 m.	36,37	Kauno	34,06	Klaipėdos	63,19	29,13 / 85,5 proc.
2020 m.	52,49	Šiaulių	41,83	Kauno	54,04	12,21 / 29,2 proc.

⁶ Parengta remiantis Nacionalinės teismų administracijos pateiktais duomenimis.

Skirtingo darbo krūvio skirtinguose Regionų apygardos administracinio teismo rūmuose problemą bandoma spręsti taikant administravimo priemones, tačiau krūvio subalansavimo aspektu jos vis tiek neduoda siekiamo rezultato, nes taip paprastai perskirstomos rašytinio proceso tvarka nagrinėjamos bylos. Be to, tai, kad Regionų apygardos administracinio teismo rūmų veiklos teritorijos yra atskirtos, lemia ne tik netolygų bylų paskirstymą skirtingiems šio teismo teisėjams, priklausomai nuo to, į kuriuos šio teismo rūmus jie yra paskirti, bet ir ribotas teisėjų specializacijos galimybes ar jų nebuvimą.

Teisėjų specializacijos nustatymo tikslas – atitinkamos kategorijos bylų nagrinėjimo kokybės gerinimas, organizacinių priedaidų tinkamam teismo procesui sudarymas, efektyvus teismo darbo organizavimas⁷. Pagrindinė priežastis, ribojanti teisėjų specializacijos galimybes, yra mažas teisėjų skaičius teismo rūmuose, nes nustačius specializaciją nebus galimybės užtikrinti, kad atitinkamos kategorijos bylos nebūtų skiriamos nagrinėti tam pačiam iš anksto žinomam teisėjui. Teismuose, kuriuose yra ribotos sąlygos teisėjams specializuotis, neišnaudojama specializacijos teikiama nauda operatyviau nagrinėti bylas, formuoti vienodą teismų praktiką ir didinti sprendimų stabilumą.

Regionų apygardos administraciniame teisme teisėjų specializacija šiuo metu apskritai nenustatyta.

Teisėjų skaičius apygardos administraciniuose teismuose⁸

Vilniaus apygardos administracinis teismas	24 teisėjų etatai
Regionų apygardos administracinis teismas	23 teisėjų etatai, iš jų:
<i>Kauno rūmai</i>	9 teisėjų etatai
<i>Klaipėdos rūmai</i>	5 teisėjų etatai
<i>Panevėžio rūmai</i>	4 teisėjų etatai
<i>Šiaulių rūmai</i>	5 teisėjų etatai

Be to, tai, jog Regionų apygardos administracinio teismo rūmų veiklos teritorijos yra atskirtos, sudaro kliūtis centralizuoti bylų paskirstymą visiems šio teismo teisėjams. Taip pat šiuo metu Teismų įstatyme ir ABTĮ ribojama galimybė sudaryti teisėjų kolegijas iš teisėjų, paskirtų į skirtingus to paties teismo rūmus. Siekiant toliau skaitmeninti teismuose vykstančius procesus, kad jie vyktų vartotojams (teisėjams, į teismą besikreipiantiems asmenims, jų atstovams ir kt.) patogiausiu būdu ir atlieptų nūdienos visuomenės gyvenimo aktualijas (koronaviruso (COVID-19) infekcijos plitimą, asmenų mobilumą, asmenų naudojimąsi elektroninėmis ir informacinėmis technologijomis ir pan.), būtina keisti teisinį reguliavimą, kuris sudarytų sąlygas šiuos klausimus spręsti lanksčiau. Toks sprendimas turėtų ir korupcijos prevencijos efektą tuo požiūriu, kad leistų vykdyti bylų paskirstymą teisėjams bei teisėjų kolegijų sudarymą taikant platesnės atsitiktinės atrankos kriterijų. Tai eliminuotų galimas abejones dėl šio proceso skaidrumo.

Visa tai iliustruoja pirmosios instancijos administracinių teismų – Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Regionų apygardos administracinio teismo – sujungimo poreikį. Siūlymas įsteigti vieną apygardos administracinį teismą – Lietuvos apygardos administracinį teismą – suformuluotas siekiant sudaryti sąlygas, be kita ko, apygardos administracinių teismų optimizavimui ir veiklos efektyvinimui, darbo krūvio skirtinguose šio teismo rūmuose subalansavimui ir teisėjų bei teismo darbuotojų darbo sąlygų suvienodinimui, centralizuotos bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo procedūros taikymui ir bylų nagrinėjimo paspartinimui. Atsižvelgiant į administracinių teismų paskirtį, be kita ko, maksimaliai operatyviai nagrinėti administracinius ginčus, pastarasis aspektas yra itin aktualus.

⁷ Teisėjų tarybos 2008 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 13P-202-(7.1.2) patvirtinto Teisėjų specializacijos tam tikrų kategorijų byloms nagrinėti nustatymo tvarkos aprašo (2019 m. gegužės 31 d. nutarimo Nr. 13P-88-(7.1.2) redakcija) 2p.

⁸ Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekretas Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

Bylų nagrinėjimo trukmė apygardos administraciniuose teismuose (dienomis)⁹

	Regionų apygardos administracinis teismas	Vilniaus apygardos administracinis teismas
2018 m.	84,09	110,72
2019 m.	90,79	122,51
2020 m.	81,87	108,11

1.4. Galimybės rengti teismo posėdžius ar atlikti procesinius veiksmus nuotoliniu būdu trūkumas

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė į tai, kad byla būtų išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką, yra viena iš sudėtinių teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalių ir įpareigoja teismus rūpintis kiek įmanoma greitesniu bylų išnagrinėjimu. Taip sudaromos prielaidos operatyviai atkurti galimai pažeistą asmens teisę ar teisėtą interesą. Kai sprendžiama dėl esminių konstitucinių asmens teisių apribojimo, operatyvus ir maksimalią asmenų teisių apsaugą užtikrinantis procesas yra būtinas. Procedūrinis teisingumas yra itin svarbus siekiant užtikrinti, kad materialinis teisingumas, t. y. teisingas sprendimas byloje, būtų pasiekiamas teisingomis ir tinkamomis priemonėmis. Operatyvaus teismo proceso užtikrinimas garantuoja teisinių santykių stabilumą ir teisinio saugumo principo įgyvendinimą.

Proceso operatyvumo principas *expressis verbis* įtvirtintas Teismų įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje. Teismas visa savo veikla turi užtikrinti, kad bylos būtų išnagrinėtos per įmanomai trumpiausią laiką. Šis principas įtvirtintas ir procesiniuose įstatymuose, kaip antai: ABTĮ 11 straipsnyje, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 563 straipsnyje, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 7 straipsnyje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ buvo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija dėl naujos pavojingos užkrečiamosios ligos – koronaviruso (COVID-19) plitimo grėsmės. Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1226 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakartotinai paskelbtas karantinas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, pakartotinai apribojant fizinę valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių darbo organizavimą ir asmenų aptarnavimą, t. y. akivaizdų prioritetą teikiant veiklos užtikrinimui nuotolinio komunikavimo priemonėmis. Tokios tendencijos leidžia daryti prielaidą, kad nuotolinės fizinių ir juridinių asmenų veiklos formos išliks aktualios ir ateityje.

Susidariusi ypatinga situacija Lietuvoje kelia rimtų iššūkių ne tik sveikatos sistemai, ekonomikai ar verslui, bet ir teismų veiklai. Dėl susidariusios padėties šalyje teismai dalies bylų nagrinėjimą organizuoja nuotoliniu būdu, t. y. naudodami garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemones, tačiau galiojančių procesinių nuostatų šiuo aspektu nepakanka. Be to, dalies bylų nagrinėjimą žodinio proceso tvarka teismai apskritai priversti atidėti.

Nuostatos, sudarančios galimybę užtikrinti bylų nagrinėjimą ir visų proceso dalyvių dalyvavimą bylos nagrinėjime nuotoliniu būdu, šiuo metu jau yra numatytos ABTĮ ir CPK, tačiau jos, kaip atskleidė praktinis jų taikymas, yra nepakankamos, todėl – papildytinos ir (ar) tikslintinos. Dėl nuotolinių teismo posėdžių rengimo galimybės baudžiamajame procese buvo priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 210, 263, 269 ir 277 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 8² straipsniu įstatymas, įsigaliojęs 2021 m. birželio 1 d. ANK tokia galimybė numatyta tik liudytojo, kuriam užtikrinamas konfidencialumas pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą, atžvilgiu.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Europos Komisijos 2020 m. rugsėjo 30 d. komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų

⁹ Parengta remiantis Nacionalinės teismų administracijos pateiktais duomenimis.

komitetui „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita“¹⁰ pažymėtas būtinumas gerinti teisingumo sistemų naudotojų padėtį ir pastebėta, kad COVID-19 pandemija parodė, kaip svarbu paspartinti reformas, kad būtų suskaitmenintos teisminių institucijų vykdomos bylų tvarkymo procedūros ir suteikta nuolatinė bei lengva galimybė visiems kreiptis į teismą. Neveiksmingumas gali sukelti nepasitikėjimą teisingumo sistemomis. Komisija pabrėžė teisingumo sistemų skaitmeninimo svarbą ir įgyvendinant ekonomikos gaivinimo planą, siekį sudaryti palankesnes sąlygas planuojamoms investicijoms į veiksmingas ir kokybiškas teisingumo sistemas, kurios savo ruožtu lems palankesnę verslo aplinką.

Pažymėtina, kad Europos Tarybos Ministrų komiteto gairėse dėl elektroninių įrodymų civilinėse ir administracinėse bylose¹¹ nurodyta, kad elektroniniai įrodymai, jiems priskiriant ir žodinius parodymus, duotus naudojant nuotolinį ryšį, turėtų būti vertinami taip pat kaip ir kitų rūšių įrodymai, visų pirma dėl jų priimtumo, autentiškumo, tikslumo ir vientisumo. Esminiai veiksniai, lemiantys, ar žodiniai įrodymai gali būti renkami nuotoliniu ryšiu, yra ekonominiai aspektai (pavyzdžiui, susijusių išlaidų sumažinimas), praktiniai sunkumai (pavyzdžiui, liudytojo liga ar neįgalumas) ir pastangos užtikrinti proceso efektyvumą, siekiant išvengti per ilgą proceso trukmės.

Teismų įstatyme apskritai nėra įtvirtinta galimybė rengti teismo posėdžius naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas, t. y. nuotoliniu būdu. Atliepian nūdienos visuomenės gyvenimo aktualijas (koronaviruso (COVID-19) infekcijos plitimą, asmenų mobilumą, asmenų naudojimąsi elektroninėmis ir informacinėmis technologijomis ir pan.) ir atitinkamai siekiant sudaryti galimybę nenutrūkstamai nagrinėti visų tipų bylas, taip užtikrinant tinkamą teisės į teisminę gynybą įgyvendinimą, kai bylų nagrinėjimas negali vykti teismų ar kitose patalpose, būtina šiuo metu Teismų įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą keisti.

Atitinkamų teisinio reguliavimo pataisų poreikį nulemia ir reikalavimas paisyti senaties terminų.

1.5. Pernelyg siauras asmenų, galinčių pretenduoti eiti apygardos administracinio teismo teisėjo pareigas, ratas

Teismų atvirumas ir jų veiklos viešumas yra vienas iš svarbiausių atviros demokratinės teisinės valstybės bruožų.

Administraciniai teismai nagrinėja ginčus, kilusius tarp asmenų ir valstybės (savivaldybės) institucijų, įstaigų. Tokiems ginčams nagrinėti reikia administracinės teisės žinių, išmanyti valstybės tarnybos, viešojo administravimo veiklos, viešosios teisės principus ir kt., tačiau šiuo metu Teismų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas nesudaro prielaidų – formuojant apygardos administracinių teismų teisėjų korpusą – kompetencijų tarp teismų ir kitų institucijų pasidalinimui bei teismų atvirumo didinimui. Tą pažymi ir teisės mokslininkai¹².

Konstitucinis Teismas taip pat yra pabrėžęs, kad nors dominuojantis aukštesnės grandies teismų teisėjų korpuso formavimo principas yra teisėjų profesinės karjeros principas (kai teisėjai yra paaugštinami juos atleidus iš ankstesnių pareigų ir paskyrus aukštesnės grandies teismų teisėjais), pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad aukštesnės grandies teismų teisėjais galėtų tapti tik teisėjai. Tokio teisinio reguliavimo nustatymas, teisėjų profesinės karjeros principo suabsoliutinimas sudarytų prielaidas teismų sistemai tapti pernelyg uždara, rutinizuotis ir pan.¹³

Dalis kadenciją baigusiu valstybės pareigūnų, kaip antai: Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai, Lietuvos administracinių ginčų komisijos, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos, Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos

¹⁰ Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020DC0580>.

¹¹ Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/guidelines-on-electronic-evidence-and-explanatory-memorandum/1680968ab5>.

¹² Žr., pavyzdžiui, Deviatnikovaitė, I. Reikalavimai pretendams į administracinių teismų teisėjus ir pretendentų atrankos aspektai // Teisė, 2021(118), 90–110 pp.

¹³ Žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimą.

konkurencijos tarybos pirmininkų, jų pavaduotojų ir narių, taip pat kiti asmenys, turintys solidų dešimties metų darbo viešojo administravimo srityje stažą ir atitinkamai turintys patirties taikant administracinės teisės normas (turintys specialią kvalifikaciją, įgytą einant tam tikras pareigas), išlaikę pretendentų į teisėjus egzaminą, būtų pasirengę dirbti apygardos administracinių teismų teisėjais ir netgi sustiprintų apygardos administracinių teismų teisėjų korpusą bei neabejotinai suteiktų šiems teismams daugiau atvirumo instituciniu lygmeniu. Pagal dabar galiojančią teisinį reguliavimą jie neturi galimybės iš karto pretenduoti į apygardos administracinio teismo teisėjo vietą.

1.6. Nepakankamai sureguliuotas pretendentų asmens duomenų tvarkymo klausimas

Teisė tvarkyti pretendentų asmens duomenis Teismų įstatyme įtvirtinama tik Nacionalinei teismų administracijai, nors juos tvarko ir Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija bei Atrankos komisija. Be to, Teismų įstatyme nėra nuorodos į Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatas, nepaisant to, kad jis įsigaliojo 2018 m. gegužės 25 d. Taip pat šiame įstatyme neapibrėžiamas pretendentų asmens duomenų viešinimo tikslas ir terminas, nepateikiamas pretendentų asmens duomenų, kuriuos galima viešinti, sąrašas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Projektą inicijavo Lietuvos Respublikos Prezidentas, parengė Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pretendentų atranka

Teismų įstatymo 55¹ straipsnyje nustatytas pretendentų į teisėjus atrankos modelis, kuris *mutatis mutandis* taikomas visoms kitoms atrankoms, numatytoms Teismų įstatyme. Šiame Teismų įstatymo straipsnyje reglamentuojami ir Atrankos komisijos sudarymas bei veiklos principai.

Pretendentų atrankos procedūros taikymo atvejai

Pretendentai į laisvas apylinkės teismo teisėjų vietas priimami atrankos būdu.

Ši procedūra taikoma ir tais atvejais, kai:

- 1) siekiama eiti teisėjo, skiriamo dvejiems metams, pareigas (Teismų įstatymo 57 str. 2 d.);
- 2) kai į tą pačią laisvą teisėjo vietą pageidauja būti paskirti keli buvę teisėjai ar teisėjai, pageidaujantys būti paskirti bet kokio žemesnės pakopos teismo teisėjais (Teismų įstatymo 61 str. 4 d.);
- 3) sprendžiamas teisėjo perkėlimo į kitą teismą arba į kitus to paties teismo, kurio teisėju jis paskirtas, rūmus klausimas (Teismų įstatymo 63 str. 2 d.);
- 4) sprendžiamas perkėlimo ar paskyrimo klausimas, kai po teismų reorganizavimo sumažinamas reorganizavime dalyvavusio teismo teisėjų skaičius ir į vieną teisėjo vietą pageidauja būti perkelti arba į žemesnės pakopos teismą paskirti du ar daugiau teisėjų (Teismų įstatymo 63 str. 3 d.);
- 5) sprendžiamas perkėlimo klausimas, kai Teisėjų tarybai konstatavus poreikį dėl nuolatinio teisėjo jo sutikimu perkėlimo į kitą tos pačios pakopos teismą arba į kitus to paties teismo, kurio teisėju jis paskirtas, rūmus, arba į kitos jurisdikcijos tos pačios pakopos teismą, į vieną teisėjo vietą pageidauja būti perkelti du ar daugiau teisėjų (Teismų įstatymo 63 str. 4.);
- 6) sprendžiamas paskyrimo klausimas, kai į tą pačią laisvą bet kokio žemesnės pakopos teismo teisėjo vietą pageidauja būti paskirti keli teisėjai (Teismų įstatymo 64 str. 5 d.);
- 7) siekiant teisėjo karjeros (Teismų įstatymo 69¹ str.);

- 8) siekiant eiti teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininko pareigas (Teismų įstatymo 76 str. 1 d., 78 str. 1 d., 79¹ str. 1 d.).

Pretendentų atrankos skelbimas ir organizavimas

Pretendentų atranką skelbia ir organizuoja Respublikos Prezidento kanceliarija ir Nacionalinė teismų administracija.

Į laisvas arba atsilaisvinančias teisėjų vietas pretendentų atranka pradedama likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki numatomos laisvos teismo teisėjo vietos atsiradimo arba kai dėl nenumatytų aplinkybių atsiranda laisva teismo teisėjo vieta. Atranka gali būti nepradedama, kai nuo paskutinės atrankos į to paties teismo teisėjo pareigas praėjo mažiau kaip 6 mėnesiai. Tokiu atveju atrankoje dalyvavęs asmuo Teismų įstatymo nustatyta tvarka į to paties teismo teisėjo pareigas gali būti skiriamas vadovaujantis ankstesnėmis Atrankos komisijos išvadomis.

Analogiškos taisyklės taikomos ir skelbiant bei organizuojant atranką į laisvą arba atsilaisvinančią teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininko vietą.

Pretendentų atrankos rezultatai

Atrankos komisija, Teismų įstatymo 55¹ straipsnio nustatyta tvarka įvertinusi pretendentus į laisvą arba atsilaisvinančią teisėjo ar teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininko vietą, savo išvadoje, teikiamoje Respublikos Prezidentui, motyvuotai nurodo vieną ar kelis asmenis, tinkamiausius eiti atitinkamas pareigas. Atrankos komisijos išvados Respublikos Prezidento nesaisto.

Atrankos komisija, vertindama pretendentus į laisvą arba atsilaisvinančią teisėjo ar teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininko vietą, papildomai gali atsižvelgti į teismo, kuriame teisėjas dirba ir į kurį pretenduoja, teisėjų kolektyvo nuomonę.

Pretendentų asmens duomenų tvarkymas

Teismų įstatymo 124 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad Nacionalinė teismų administracija turi teisę tvarkyti pretendentų į apylinkės teismo teisėjus, teisėjo karjeros siekiančių asmenų ir teisėjų asmens duomenis, įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis, pagal Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą.

Apygardos administracinių teismų rūmų veiklos teritorijos

Teismų įstatyme įtvirtinta, kad iš teismų rūmų sudarytų apygardos administracinių teismų teismo rūmų veiklos teritorijas nustato įstatymas (28 str. 2 d.). Konkrečios Regionų apygardos administracinio teismo, kuris sudarytas iš teismo rūmų, veiklos teritorijos nustatytos Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje.

Apygardos administracinių teismų sistema ir su tuo susijusios ABTĮ nuostatos

Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 111 straipsniu, įsteigiami trys administraciniai teismai, įskaitant Vilniaus apygardos administracinį teismą ir Regionų apygardos administracinį teismą, be kita ko, nustatant, kokie teismo rūmai sudaro pastarąjį ir kuriuose iš jų yra šio teismo buveinė. Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsnio 2 ir 3 dalyse apibrėžtos Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Regionų apygardos administracinio teismo ir konkrečių pastarojo teismo rūmų veiklos teritorijos.

ABTĮ šiuo metu reglamentuojami administracinės teisenos ypatumai esant dviem tos pačios pakopos administraciniams teismams, vieno jų – Regionų apygardos administracinio teismo – veiklą organizuojant per teismo rūmus. Atsižvelgiant į tai, įstatymas reglamentuoja bylų perdavimo iš vieno teismo kitam, bylų sujungimo, pavedimų vykdymo kito teismo veiklos teritorijoje pagrindus ir tvarką, modelinių bylų nagrinėjimo ypatumus, įtvirtina kiekvieno teismo teisingumo taisyklės bei kompetencijos klausimus (ABTĮ 20 str., 31 str., 63 str., 69 str., 128–132 str. ir kt.).

Bylų paskirstymas apygardos administracinių teismų teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymas juose

Pagal Teismų įstatymo 36 straipsnio 11 dalį tais atvejais, kai teismas yra sudarytas iš teismo rūmų, teisėjų kolegija sudaroma iš teisėjų, kurie paskirti į tuos pačius teismo rūmus. Analogiška nuostata įtvirtinta ir ABTĮ (43 str. 1 d.).

Teismų įstatymo 36 straipsnio 11 dalyje numatyta ir tai, kad tais atvejais, kai teismas yra sudarytas iš teismo rūmų, bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklės taip pat turi užtikrinti, kad bylos būtų skiriamos teismo rūmų, kurie nustatomi *mutatis mutandis* taikant įstatymuose numatytas teritorinio teisingumo taisykles, teisėjams, išskyrus atvejus, kai byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka arba kai bylą operatyviau ir ekonomiškiau išnagrinės kitų teismo rūmų teisėjai.

Teismo posėdžių rengimas ir procesinių veiksmų atlikimas nuotoliniu būdu

ABTĮ 13 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta, kad proceso dalyvių, liudytojo, specialisto, eksperto, vertėjo dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip) ir kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministro nustatyta tvarka naudojant šias technologijas turi būti užtikrintas patikimas proceso dalyvių tapatybės nustatymas ir paaiškinimų, parodymų, klausimų ir prašymų pateikimo objektyvumas.

ANK numatyta, kad per garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonės galima užtikrinti tik liudytojo, kuriam užtikrinamas konfidencialumas pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą, dalyvavimą (581 str. 5 d.).

CPK įtvirtinta galimybė nuotoliniu būdu, t. y. naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas, užtikrinti proceso dalyvių dalyvavimą teismo posėdžiuose ir liudytojo apklausą jo buvimo vietoje (175² str. 1 d.).

Teismų įstatymas nenumato galimybės naudoti informacines ir elektroninių ryšių technologijas užtikrinant bylų nagrinėjimą ar atskirų procesinių veiksmų atlikimą.

Reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti apygardos administracinio teismo teisėjais

Teismų įstatymo 66 straipsnyje, be kita ko, nustatyta, kad *inter alia* apygardos administracinio teismo teisėju gali būti skiriamas teisėju karjeros siekiančių asmenų registre įrašytas teisėjas arba teisės krypties socialinių mokslų daktaras, turintis ne mažesnę kaip ketverių metų teisėjo arba (ir) teisinio pedagoginio darbo stažą, pateikęs sveikatos pažymėjimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Priėmus Teismų įstatymo pakeitimo projektą ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektus, bus sudarytos sąlygos optimizuoti ir paspartinti pretendentų atrankos procedūrą; subalansuoti darbo krūvį ir suvienodinti teisėjų bei teismo darbuotojų darbo sąlygas vietoj dviejų apygardos administracinių teismų įkurtame Lietuvos apygardos administraciniame teisme, efektyvinti vidaus darbo organizavimą šiame teisme; centralizuoti bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo procesą Lietuvos apygardos administraciniame teisme, jį optimizuoti ir skaidrinti; sudaryti galimybes visiems Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjams specializuotis, taip užtikrinant aukštesnę bylų nagrinėjimo kokybę; plačiau naudoti informacines ir elektroninių ryšių technologijas, taip didinant teismų procedūrų skaitmeninimą bei teisingumo vykdymo prieinamumą visuomenei; paspartinti bylų nagrinėjimą (ypač Lietuvos apygardos administraciniame teisme); sudaryti sąlygas platesniam asmenų ratui eiti apygardos administracinio teismo teisėjo pareigas ir taip mažinti teismų uždumą. Tokiu būdu bus užtikrintas didesnis teismų sistemos veiksmingumas ir atvirumas bei sudarytos prielaidos visuomenės pasitikėjimo šia sistema bei teise ir valstybe apskritai didėjimui.

Pretendentų atranka

Siekiant paspartinti ir optimizuoti pretendentų į teisėjus, karjeros siekiančių asmenų bei teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyriaus pirmininkų atrankas, supaprastinti pernelyg biurokratizuotą teisėjų perkėlimo ar paskyrimo į žemesnės pakopos teismų teisėjų pareigas procedūrą, užtikrinti operatyvų laisvų arba atsilaisvinančių teisėjų bei teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyriaus pirmininkų vietų užpildymą ir taip sudaryti prielaidas teismų veiklos efektyvinimui, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma pakeisti pretendentų atrankos modelį. Pagrindiniai siūlomo naujo modelio veikimo principai:

- 1) pretendentų, siekiančių būti paskirtais į teisėjų pareigas apylinkės, apygardų ir apygardų administraciniuose teismuose, atrankos vykdomos nuolat teismų pakopos ir (ar) specializacijos pagrindu, t. y. ne į konkretų teismą (ar teismo rūmus), kaip yra šiuo metu, o sudarant nuolat atnaujinamus rezervinius įvertintų pretendentų į atitinkamos pakopos ir (ar) specializacijos teismų teisėjus sąrašus; įvertinti pretendentai į tokius sąrašus būtų įtraukiami vienerių metų laikotarpiui;
- 2) atrankos procedūros *ad hoc* organizuojamos esant laisvai arba atsilaisvinančiai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjo vietai bei visas atvejais, kai siekiama eiti laisvas arba atsilaisvinančias vadovaujamas pareigas teismuose;
- 3) atsisakoma atrankos procedūros taikymo tais atvejais, kai teisėjas pretenduoja persikelti iš vieno tos pačios pakopos teismą į kitą ar kitus to paties teismo rūmus ir pan.

Pretendentų atrankos taikymo atvejai

Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma susiaurinti pretendentų atrankos procedūros taikymo atvejų sąrašą, nustatant bendrą taisyklę, kad į laisvas teismų teisėjų vietas bei teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyrių pirmininkų pareigas pretendentai gali būti skiriamai tik juos įvertinus atrankos metu (Projektu siūloma Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalies nuostata).

Pretendentų atrankos procedūros siūloma netaikyti, kai:

- 1) sprendžiamas teisėjo, skiriamo dvejiems metams, vietos užpildymo klausimas, papildomai skelbiant atranką į šią konkrečią vietą (Projektu siūloma Teismų įstatymo 58 straipsnio 4 dalies nuostata);
- 2) kai į tą pačią laisvą teisėjo vietą pageidauja būti paskirti keli buvę teisėjai ar teisėjai, pageidaujantys būti paskirti bet kokio žemesnės pakopos teismo teisėjais (Projektu siūloma Teismų įstatymo 61 straipsnio 4 dalies nuostata);
- 3) sprendžiamas teisėjo perkėlimo į kitą tos pačios pakopos, kitos jurisdikcijos tos pačios pakopos teismą ar kitus to paties teismo rūmus klausimas (Projektu siūloma Teismų įstatymo 63 straipsnio 4 dalies nuostata);
- 4) sprendžiamas teisėjo perkėlimo ar paskyrimo klausimas, kai po teismų reorganizavimo sumažinamas reorganizavime dalyvavusio teismo teisėjų skaičius ir į vieną teisėjo vietą pageidauja būti perkelti arba į žemesnės pakopos teismą paskirti du ar daugiau teisėjų (Projektu siūloma Teismų įstatymo 63 straipsnio 4 dalies nuostata);
- 5) sprendžiamas teisėjo perkėlimo klausimas, kai, Teisėjų tarybai konstatavus poreikį dėl nuolatinio teisėjo jo sutikimu perkėlimo į kitą tos pačios pakopos teismą arba į kitos jurisdikcijos tos pačios pakopos teismą, į vieną teisėjo vietą pageidauja būti perkelti du ar daugiau teisėjų (Projektu siūloma Teismų įstatymo 63 straipsnio 4 dalies nuostata);
- 6) sprendžiamas teisėjo paskyrimo klausimas, kai į tą pačią laisvą bet kokio žemesnės pakopos teismo teisėjo vietą pageidauja būti paskirti keli teisėjai (Projektu siūloma Teismų įstatymo 64 straipsnio 4 dalies nuostata).

Pretendentų atrankos skelbimas

Atsižvelgiant į pastarųjų penkerių metų teisėjų korpuso dinamiką (žr. toliau pateikiamą lentelę (2020 m. gruodžio 31 d. duomenys), atkreiptinas dėmesys į tai, kad buvo įskaičiuoti tie atvejai, kai teisėjas buvo perkeliamas į tos pačios pakopos, bet kitos jurisdikcijos teismą), Teismų įstatymo

pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad pretendentų atranka į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) bei apygardos teismų teisėjų vietas būtų vykdoma nuolat, t. y. be atskiro skelbimo (Projektu siūloma Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 3 dalies nuostata). Taip būtų formuojamas nuolatinis Atrankos komisijos įvertintų pretendentų į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų teisėjų rezervas.

Metai		2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
Apylinkių teismai	paskirta	43	32	18	15	31	26
	atleista	33	23	24	18	34	23
Apygardų teismai	paskirta	13	10	8	6	21	8
	atleista	10	9	7	10	22	7
Apygardų administraciniai teismai	paskirta	1	2	1	4	4	1
	atleista	–	2	1	5	5	2
Lietuvos apeliacinis teismas	paskirta	2	3	2	4	8	–
	atleista	3	–	4	4	7	2
Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	paskirta	–	–	2	2	–	–
	atleista	–	–	2	1	–	–
Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	paskirta	1	–	6	–	3	–
	atleista	–	–	7	1	3	2

Pretendentų atranką į laisvas arba atsilaisvinančias Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų vietas bei visų teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyrių pirmininkų pareigas siūloma skelbti tokia pačia tvarka, kokia nustatyta šiuo metu galiojančiame Teismų įstatyme, tačiau sutrumpinti skelbimo terminą, t. y. likus ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki numatomos laisvos teisėjo, teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojo ar skyriaus pirmininko vietos atsiradimo arba kai dėl nenumatytų aplinkybių atsiranda tokia laisva vieta (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatos).

Taip pat siūloma nustatyti ilgesnį, t. y. vienerių metų, Atrankos komisijos išvadų galiojimo terminą (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁴ straipsnio 2 dalies ir 55⁵ straipsnio nuostatos).

Teikiamas ir siūlymas patikslinti Respublikos Prezidento kanceliarijos ir Nacionalinės teismų administracijos funkcijas skelbiant ir organizuojant pretendentų atranką, nustatant, kad atranką skelbia Respublikos Prezidento kanceliarija, o organizuoja – Nacionalinė teismų administracija (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 6 dalies nuostata).

Pretendentų atrankos organizavimo tvarka

Siekiant, kad pretendentų atranka būtų organizuojama ir vykdoma labiau individualizuotu būdu, t. y. atsižvelgiant *inter alia* į pretendentų prioritetus, įskaitant turimą ar pageidaujamą specializaciją, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad pretendentai į teisėjus ir laisvas arba atsilaisvinančias teisėjų vietas, pageidaujantys būti įrašyti į apylinkės teismo teisėjų sąrašą arba teisėjų karjeros siekiančių asmenų registrą ir dalyvauti atrankoje, prioriteto tvarka turėtų nurodyti teismus, o tais atvejais, kai teismai sudaryti iš teismo rūmų, – ir teismo rūmus, kuriuose

pageidauja užimti laisvą teisėjo vietą, bei pageidaujama ir (ar) turimą specializaciją (toliau – pretendento prioritetų sąrašas) (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55¹ straipsnio 2 dalies nuostata).

– *Pretendentų į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų teisėjus atrankos organizavimas*

Siekiant užtikrinti kandidatų į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų teisėjus lygiateisiškumą dalyvaujant kandidatų atrankoje, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma įtvirtinti, kad kandidatų į teisėjus vertinimo Atrankos komisijoje eiliškumas nustatomas pagal jų įrašymo į kandidatų į apylinkės teismo teisėjus sąrašą arba teisėjų karjeros siekiančių asmenų registrą datą (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55³ straipsnio 1 dalies nuostata).

Nuolatinio įvertintų kandidatų į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų teisėjus rezervo sudarymo tikslais Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad Atrankos komisijos įvertinti kandidatai į teisėjus įrašomi į nuolat atnaujinamus įvertintų kandidatų į teisėjus sąrašus, sudaromus atitinkamos teismų pakopos ir jurisdikcijos pagrindu, t. y. sudarant tris atskirus įvertintų kandidatų sąrašus: 1) į apylinkės teismų teisėjus; 2) į laisvas arba atsilaisvinančias apygardos administracinių teismų (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) teisėjų vietas; 3) į laisvas arba atsilaisvinančias apygardos teismų teisėjų vietas (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55³ straipsnio 2 dalies nuostata).

Įvertinus tai, kad šiuo metu nustatytas per trumpas Atrankos komisijos išvadų galiojimo terminas (6 mėn.), be kita ko, lemiantis tai, jog kandidatų atrankos turi būti vykdomos pakartotinai ir tie patys kandidatai kartais jose turi dalyvauti keletą kartų per metus, nors kandidatų atrankos metu vertintini jų duomenys iš esmės nėra pasikeitę, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad konkretaus kandidato vertinimo rezultatai galioja vienerius metus nuo jo įrašymo į atitinkamą įvertintų kandidatų į teisėjus sąrašą (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55³ straipsnio 3 dalies nuostata). Siekiant skatinti didesnę pačių kandidatų domėjimąsi savo profesinės karjeros galimybėmis ir aktyvesnę dalyvavimą kandidatų atrankos procedūrose, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad, pasibaigus vienerių metų terminui, pats kandidatas į teisėjus turi imtis aktyvių veiksmų, jeigu pageidauja ir toliau dalyvauti kandidatų atrankoje (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55³ straipsnio 3 dalies nuostata).

Atsižvelgiant į tai, kad apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų teisėjus skiria ir pačią konkretaus asmens paskyrimo teisėju procedūrą inicijuoja Respublikos Prezidentas, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma numatyti, kad Atrankos komisija Respublikos Prezidentui pateikia kandidatūrų į konkretų apylinkės, apygardos administracinį (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinį teismą) ar apygardos teismą sąrašą, kuris būtų sudaromas atsižvelgiant į atrankoje dalyvavusių ir Atrankos komisijos įvertintų kandidatų prioriteto sąrašuose pateiktą informaciją (Projektu siūlomos Teismų įstatymų 55³ straipsnio 4 dalies nuostata).

– *Pretendentų į laisvas arba atsilaisvinančias Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų vietas ar teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyrių pirmininkų pareigas atrankos organizavimas*

Įvertinus tai, kad teisėjų korpuso keitimosi dinamika šiuose teismuose yra nedidelė (teisėjų vietos atsilaisvina ir atrankos vykdomos ne kiekvienais metais), o teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų ir skyrių pirmininkų įgaliojimų pabaigos laikas dėl apibrėžtos kadencijos trukmės yra žinomas iš anksto, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma kandidatų atrankos pirmiau nurodytais atvejais nekeisti ir įvertintų kandidatų rezervo neformuoti, nes tai nėra tikslinga (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁴ ir 55⁵ straipsnių nuostatos).

Atsižvelgiant į tai, kad tos nuostatos, kurios turėtų įsigaliooti Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 38 straipsnio 2 dalyje nustatytą dieną, t. y. 2022 m. sausio 1 d., yra perkeltos į Teismų įstatymo pakeitimo projektą, į tai, kad analogiškai apibrėžtas jų įgyvendinimas, bei į tai, kad Teismų įstatymo pakeitimo projekto nuostatų, kuriomis siūloma reglamentuoti pretendentų atrankos procedūrą, numatoma įsigaliojimo diena yra 2022 m. sausio 1 d., Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 10, 38 straipsnių pakeitimo ir 14, 15, 16 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektu siūloma atitinkamas šio įstatymo nuostatas 2021 m. gruodžio 31 d. pripažinti netekusiomis galios.

Pretendentų asmens duomenų tvarkymas

Siekiant visa apimtimi sureguliuoti pretendentų asmens duomenų tvarkymo klausimą ir atsižvelgiant į tai, kad Teismų įstatyme teisė tvarkyti asmens duomenis suteikta tik Nacionalinei teismų administracijai, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma papildyti Teismų įstatymą, nustatant reikalavimą pretendentų asmens duomenis tvarkančioms Respublikos Prezidento kanceliarijai, Atrankos komisijai ir Nacionalinei teismų administracijai laikytis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatų (Projektu siūloma Teismų įstatymo 56 straipsnio 1 dalies nuostata).

Taip pat Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma apibrėžti, kokie konkrečiai pretendentų asmens duomenys, kokiais tikslais ir kokį laiką gali būti skelbiami viešai (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 56 straipsnio 2–5 dalių nuostatos).

Kandidatūrų į konkretaus apylinkės, apygardos administracinio (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ar apygardos teismo teisėjus sąrašo sudarymas ir konkrečių kandidatūrų pasirinkimo vykdymas

Keičiant pretendentų atrankos į apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismus skelbimo, organizavimo ir vykdymo koncepciją, neišvengiamai turi būti keičiama ir tolesnė procedūra, kurios metu pasirenkamos konkrečios kandidatūros į konkrečią laisvą arba atsilaisvinančią apylinkės, apygardos administracinio (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ar apygardos teismo (konkrečių teismo rūmų) teisėjo vietą (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁸ straipsnio nuostatos).

Atsižvelgiant į siūlymą formuoti įvertintų pretendentų į minėtų teismų teisėjus rezervą bei siekiant užtikrinti operatyvų laisvų arba atsilaisvinančių teisėjų vietų užpildymą šiuose teismuose (teismo rūmuose), Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma numatyti naują procedūrinį etapą – kandidatūrų į konkretaus apylinkės, apygardos administracinio (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ar apygardos teismo teisėjus sąrašo sudarymą. Tokio sąrašo pagrindu siūloma vykdyti konkrečių kandidatūrų į konkrečias laisvas arba atsilaisvinančias šių teismų (tuo atveju, jeigu šie teismai sudaryti iš teismo rūmų – konkrečių teismo rūmų) teisėjų vietas pasirinkimą.

Turint tikslą užpildyti atsilaisvinančias teisėjų vietas šiuose teismuose (teismo rūmuose) iki faktinio jų atsilaisvinimo ir taip užtikrinti veiksmingos šių teismų (teismo rūmų) veiklos nepertraukiamumą, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti aiškius terminus Respublikos Prezidento kanceliarijai ir kitiems subjektams, dalyvaujantiems sudarant kandidatūrų į konkretų teismą (teismo rūmus) sąrašą. Respublikos Prezidento kanceliarijai siūloma nustatyti terminą ir tais atvejais, kai iškyla poreikis užpildyti netikėtai atsilaisvinusią šių teismų (teismo rūmų) teisėjo vietą.

Atitinkamai Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad, likus ne mažiau kaip 3 mėn. iki numatomos laisvos teisėjo vietos konkrečiame apylinkės, apygardos administraciniame (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ar apygardos teisme (teismo rūmuose) atsiradimo, Respublikos Prezidento kanceliarija turėtų informuoti Atrankos komisiją apie tai, kad bus vykdomas kandidatūrų į tą teisėjo vietą pasirinkimas. Tuo atveju, jeigu kandidatūrų pasirinkimas turėtų būti vykdomas į netikėtai atsilaisvinusią teisėjo vietą, siūloma nustatyti, kad Atrankos komisija informuojama ne vėliau kaip per 14 dienų nuo tos dienos, kai atsiranda laisva teisėjo vieta konkrečiame teisme (konkrečiuose teismo rūmuose). Siūloma nustatyti ir tai, kad informacija apie planuojamą vykdyti kandidatūrų pasirinkimą būtų skelbiama viešai Nacionalinės teismų administracijos interneto svetainėje (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁸ straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos).

Siekiant procedūros skaidrumo, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad į kandidatūrų į konkretų teismą sąrašą būtų įrašomi tik tie Atrankos komisijos įvertinti pretendentai, kurie iki viešo Respublikos Prezidento kanceliarijos informacijos paskelbimo dienos buvo įrašyti į atitinkamos teismų pakopos ir jurisdikcijos įvertintų pretendentų į teisėjus sąrašą. Įvertinus tai, kad laisvas arba atsilaisvinančias apylinkės, apygardos administracinių (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ir apygardos teismų (teismo rūmų) teisėjų vietas užimti pretenduojančių asmenų prioritetai per laiką dėl įvairių priežasčių (gyvenamosios vietos pasikeitimas ir pan.) gali keistis, siūloma įvertintiems pretendentams sudaryti galimybę per nustatytą terminą, t. y. 7 dienas nuo viešo Respublikos Prezidento kanceliarijos skelbimo dienos, atsisakyti dalyvauti vykdant kandidatūrų į konkretų teismą (konkrečius teismo rūmus) pasirinkimą arba patikslinti pretendento prioritetų sąrašą, nurodant konkretų teismą ar konkrečius teismo rūmus, į kuriuos vykdomas kandidatūrų pasirinkimas (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁸ straipsnio 3 dalies nuostatos).

Siekiant procedūros operatyvumo, Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad Atrankos komisija visą konkrečių kandidatūrų pasirinkimui vykdyti reikalingą informaciją surinktų ir Respublikos Prezidentui pateiktų ne vėliau kaip per 7 dienas nuo konkretaus teismo teisėjų kolektyvo nuomonės apie pretendentes pateikimo Atrankos komisijai dienos. Dėl procedūrinio aiškumo Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti ir tai, kad įvertintų pretendentų, išreiškusių norą užimti laisvą arba atsilaisvinančią teisėjo vietą atitinkamame apylinkės, apygardos administraciniame (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) ar apygardos teisme (teismo rūmuose), sąrašą turėtų parengti ir konkrečiam teismui pateikti Nacionalinė teismų administracija. Ji tai turėtų padaryti ne vėliau kaip per 7 dienas nuo tos dienos, kai pasibaigtų terminas įvertintiems pretendentams teikti atitinkamus prašymus. Taip pat siūloma nustatyti terminą (ne vėliau kaip per 14 dienų nuo atitinkamo kandidatūrų į konkretaus teismo (konkrečių teismo rūmų) teisėjus sąrašo gavimo dienos), per kurį konkretaus teismo teisėjų kolektyvas galėtų įgyvendinti savo teisę pateikti nuomonę apie pretendentes eiti šio teismo (teismo rūmų) teisėjo pareigas (Projektu siūlomos Teismų įstatymo 55⁸ straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatos).

Teismų įstatymo pakeitimo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad kandidatūrų į konkretaus teismo (konkrečių teismo rūmų) teisėjus sąrašas būtų skelbiamas viešai Nacionalinės teismų administracijos interneto svetainėje (Projektu siūloma Teismų įstatymo 55⁸ straipsnio 4 dalies nuostata).

Buvusių teisėjų, kurie siekia būti paskirti į teisėjo pareigas, teisėjų, kurie siekia būti perkelti į tos pačios pakopos teismus arba paskirti žemesnės pakopos teismų teisėjais, esant keliems kandidatams, vertinimas

Teismų įstatymo pakeitimo projektu, kaip minėta, siūloma atsisakyti taikyti pretendentų atrankos procedūrą tais atvejais, kai sprendžiami buvusių teisėjų paskyrimo į teisėjo pareigas, teisėjų perkėlimo į tos pačios pakopos ar tos pačios pakopos kitos jurisdikcijos teismus, taip pat teisėjų skyrimo žemesnės pakopos teismų teisėjais, kai yra keli kandidatai, klausimai.

Teismų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas, numatantis prievolę tokiais atvejais taikyti pretendentų atrankos procedūrą, yra perteklinis. Jis suponuoja tai, kad teisėjas, atitinkantis

atitinkamos teismų pakopos teisėjams keliamus reikalavimus ir einantis teisėjo pareigas, iš naujo turi dalyvauti pretendentų atrankoje ir būti vertinamas pagal įvairius pretendentų, dalyvaujančių atrankoje, vertinimo kriterijus, nors tai, ar jis tinkamai eina savo pareigas, vertinama teisėjų veiklos vertinimo procedūros metu. Be to, įgyvendinant tokį teisinį reguliavimą ženkliai padidėja Atrankos komisijos darbo krūvis, taigi netikslingai ir neefektyviai naudojami administraciniai resursai ir ilgėja pretendentų atrankos vykdymo terminai kitais atvejais.

Taigi Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad tokiais atvejais būtų vertinama buvusių teisėjų ar teisėjų, siekiančių perkėlimo ar paskyrimo į žemesnės pakopos teismo teisėjo pareigas, motyvacija bei teisėjų, siekiančių perkėlimo ar paskyrimo į žemesnės pakopos teismo teisėjo pareigas, jurisdikcinės veiklos rezultatai. Taip pat Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma, kad būtų galima atsižvelgti į teismo, į kurį sprendžiamas buvusio teisėjo paskyrimo klausimas, teisėjų kolektyvo nuomonę. Reikalingą informaciją surinktų ir Respublikos Prezidento kanceliarijai pateiktų Nacionalinė teismų administracija.

Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma atitinkamai pakeisti Teismų įstatymo 61 straipsnio 4 dalies, 63 straipsnio, 64 straipsnio 5 dalies nuostatas, reguliuojančias šios klausimus. Atsižvelgiant į tai, kad, sprendžiant pirmiau nurodytus klausimus, siūloma, be kita ko, remtis duomenimis apie teisėjų jurisdikcinę veiklą. Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma patikslinti ir Teismų įstatymo 91¹ straipsnio 2 dalies 2 punktą, apibrėžiantį, kokiais tikslais gali būti naudojami teisėjų veiklos vertinimo rezultatai, bei 91² straipsnio 3 dalį, reglamentuojančią neeilinio teisėjų veiklos vertinimo atvejus.

Apygardos administracinių teismų reorganizavimas bei su tuo susijusios ABTĮ ir kitų įstatymų nuostatos

Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – ATĮĮ projektas) Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad, vadovaujantis Konstitucijos 111 straipsniu, įsteigiami du administraciniai teismai, t. y. Lietuvos apygardos administracinis teismas ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Lietuvos apygardos administracinį teismą sudarytų Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių rūmai, šio teismo buveinė būtų Vilniaus rūmuose. Taip pat formuluojamas siūlymas to paties straipsnio 2 dalyje patikslinti Lietuvos apygardos administracinio teismo veiklos teritoriją, kurią sudarytų visa Lietuvos Respublikos teritorija, kitaip tariant, siūloma atsisakyti šio teismo veiklos teritorijos skaidymo pagal jį sudarančius teismo rūmus.

Lietuvos Respublikos administracinių teismų reorganizavimo įstatymo projektu siūloma nustatyti Regionų apygardos administracinio teismo reorganizavimo būdą ir sąlygas.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 51, 63, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 99, 123, 127, 128, 129, 130, 131¹, 132, 134 ir 157 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – ABTĮ pakeitimo projektas), be kita ko, siūloma atitinkamai patikslinti ABTĮ nuostatas (20 str., 21 str. 1 d. 1 ir 4 p., 22 str. 4 ir 7 d., 31 str., 33 str. 2 d. 2 p., 43 str. 1 d., 45 str. 4 d., 51 str. 5 d., 63 str., 68 str. 1 d., 69 str., 72 str. 5 d., 73 str. 1 d. 2 p., 77 str. 4 d., 84 str. 6 d., 99 str. 5 d., 123 str. 1 d., 127 str. 1 d., 128 str., 129 str., 130 str., 131¹ str. 1 d., 132 str. 1 d., 157 str. 2 d.).

Taip pat siūloma atitinkamai pakeisti įstatymų, kuriuose nurodomas Vilniaus apygardos administracinio teismo pavadinimas ir pan., nuostatas (žr. aiškinamojo rašto 9 punkte pateikto su Teismų įstatymo pakeitimo projektu susijusių įstatymų projekto sąrašo 5–11, 13–36, 38–41 punktus).

Lietuvos apygardos administracinio teismo veiklos teritorijos ir teritorinio teisingumo, bylų paskirstymo šio teismo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo jame taisyklės

Siekiant išgryninti Lietuvos apygardos administracinio teismo, kurį siūloma sudaryti iš teritorinių padalinių – teismo rūmų, vientisumo koncepciją (įskaitant bendros viso teismo veiklos teritorijos nustatymą) bei sudaryti sąlygas tolygiam (centralizuotam) bylų paskirstymui teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymui jame bei visų šio teismo teisėjų specializacijai, Teismų įstatymo

pakeitimo projektu siūloma koreguoti Teismų įstatymo 28 straipsnio 2 dalį, atsisakant nuostatos, kad Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmų veiklos teritorijas nustato įstatymas.

Šios blanketinės teisės normos pakeitimas kartu su siūlymu Regionų apygardos administracinį teismą prijungti prie Vilniaus apygardos administracinio teismo atitinkamai suponuoja ir Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsnio 1 ir 2 dalių pakeitimą, siūlomą pirmiau minėtu ATĮĮ projektu.

Nustatant bendrą Lietuvos apygardos administracinio teismo veiklos teritoriją, kartu siūloma atitinkamai koreguoti ir ABTĮ nustatytas teritorinio teisingumo taisykles bei kitas su tuo susijusias nuostatas.

Konkrečiai Teismų įstatymo pakeitimo projektu ir ABTĮ pakeitimo projektu siūloma pakeisti šiuo metu įtvirtintą teisingumo taisyklę ir sukurti kuo palankesnes sąlygas į pirmosios instancijos administracinį teismą besikreipiančiam asmeniui, t. y. numatyti, kad Lietuvos apygardos administraciniame teisme byla būtų nagrinėjama arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios (buveinės) vietos, jei ji yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, esančiuose teismo rūmuose. Tais atvejais, kai skundas būtų paduodamas pareiškėjo, kurio gyvenamoji (buveinės) vieta yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, administracinė byla būtų nagrinėjama pareiškėjo pasirinktuose Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmuose. Analogiška teisingumo taisyklė – bendru pareiškėjų pasirinkimu – būtų taikoma ir tais atvejais, kai skundas būtų paduodamas kelių pareiškėjų, gyvenančių ar esančių ne toje pačioje vietoje (Projektu nuo 2023 m. sausio 1 d. siūlomos nustatyti Teismų įstatymo 34 straipsnio 7 dalies nuostatos, ABTĮ pakeitimo projektu siūlomos ABTĮ 31 straipsnio 1 dalies nuostatos). Pavyzdžiui, jei pareiškėjo gyvenamoji vieta yra Pasvalyje, visos jo inicijuojamos administracinės bylos bus nagrinėjamos ir su jomis susijusius procesinius veiksmus pareiškėjas galės atlikti Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmuose, esančiuose Panevėžyje.

Siūloma nustatyti ir tai, kad pareiškėjas turės teisę bylą inicijuojančius dokumentus paduoti bet kuriuose Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmuose, o bylą perdavus nagrinėti konkrečiuose teismo rūmuose – tuose rūmuose (ABTĮ pakeitimo projektu siūloma ABTĮ 31 straipsnio 3 dalies nuostata).

Įgyvendinamaisiais teisės aktais, nustatančiais bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisykles, turi būti užtikrinta, kad bylos Lietuvos apygardos administraciniame teisme teisėjams būtų paskirstomos ir teisėjų kolegijos jame sudaromos taip pat atsižvelgiant į teisėjų specializaciją, darbo krūvio tolygumą, bylų sudėtingumą ir pan. Taip Teismų įstatymo pakeitimo projektu ir ABTĮ pakeitimo projektu siūloma administracinės bylos nagrinėjimą sieti ne su Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjo, kuriam paskirta byla, nuolatinės darbo vietos teismo rūmais, o su teismo rūmais, kurie geografiniu požiūriu yra arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios vietos (buveinės), taip užtikrinant absoliučiai dominuojančio ir prioritetinę apsaugą pareiškėjo interesų atžvilgiu turinčio proceso ekonomiškumo ir efektyvumo principų taikymą.

Be kita ko, paskirstant bylas nagrinėjimui konkrečioms Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjams, prioritetas turėtų būti teikiamas teisėjams, kurie yra priskirti tiems teismo rūmams, kuriuose turėtų būti nagrinėjama byla. Tuo atveju, jei teismo rūmuose, kurie yra arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios (buveinės) vietos, nėra teisėjo (ar teisėjų kolegijos nario), galinčio nagrinėti bylą (dėl darbo krūvio, specializacijos, nusišalinimo ar pan.), byla galėtų būti paskiriama nagrinėti teisėjui (teisėjų kolegijos nariui), esančiam kituose teismo rūmuose, tačiau nekeičiant bylos nagrinėjimo vietos, t. y. ji būtų nagrinėjama arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios (buveinės) vietos esančiuose teismo rūmuose. Teisėjai, turėdami įgaliojimus veikti viso Lietuvos apygardos administracinio teismo teritorijoje, t. y. visoje Lietuvos Respublikoje, galėtų nagrinėti bet kuriuose šio teismo rūmuose esančią administracinę bylą. Teisėjų kolegijos galėtų būti sudaromos iš teisėjų, paskirtų į skirtingus Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmus (Projektu atitinkamai siūloma pakeisti Teismų įstatymo 36 straipsnio 11 dalies nuostata ir ABTĮ pakeitimo projektu siūloma panaikinti ABTĮ 43 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad tais atvejais, kai teismas yra sudarytas iš teismo rūmų, teisėjų kolegija sudaroma iš teisėjų, kurie paskirti į tuos pačius teismo rūmus). Kitų Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmų teisėjas (teisėjų kolegijos narys)

bylos nagrinėjime (ir žodinio, ir rašytinio proceso tvarka) galėtų dalyvauti nuotoliniu būdu arba, kai tai yra būtina, jis galėtų vykti į tuos teismo rūmus, kuriuose paskirta nagrinėti byla.

Teismo posėdžių rengimas ir procesinių veiksmų atlikimas nuotoliniu būdu

Efektyvų procesą teisme turi užtikrinti informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimas organizuojant teismo posėdžius žodinio proceso tvarka. Siekiant užtikrinti sklandų ir saugų teismo procesą, ypač susiklosčius ypatingoms aplinkybėms šalyje, taip pat didinant teisingumo vykdymo prieinamumą asmenims, kurie dėl įvairių aplinkybių negali fiziškai dalyvauti teismo posėdžiuose nagrinėjant bylas žodinio proceso tvarka ar toks dalyvavimas jiems sukuria per didelę finansinę ar pan. naštą, bei siekiant užkirsti kelią galimam teismo proceso vilkinimui (pavyzdžiui, siekiant, kad sueitų senaties terminai) Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma papildyti Teismų įstatymo 34 straipsnį 7 dalimi, numatančia galimybę bylas nagrinėti nuotoliniu būdu, t. y. naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), su sąlyga, kad, naudojant šias technologijas, bus užtikrintas patikimas byloje dalyvaujančių asmenų ir kitų proceso dalyvių tapatybės nustatymas, paaiškinimų ir parodymų davimas, klausimų ir prašymų pateikimas be techninių kliūčių, užtikrintas veiksmingas ir konfidencialus byloje dalyvaujančių asmenų bendravimas su advokatu (atstovu). Kartu siūloma nustatyti, kad, naudojant šias technologijas, bylos gali būti nagrinėjamos teisėjui ar teisėjų kolegijos nariams, byloje dalyvaujantiems asmenims ir kitiems proceso dalyviams esant skirtingose teismo ar ne teismo patalpose.

Atitinkamai siūloma koreguoti bei papildyti procesiniuose įstatymuose nustatytą teisinį reguliavimą.

Administracinių bylų teiseną

ABTĮ pakeitimo projektu siūloma papildyti ABTĮ 24 straipsnio 2 dalį nauju 10 punktu, įtvirtinančiu, kad byla inicijuojančiame procesiniame dokumente pareiškėjas privalo nurodyti, ar pageidauja, jog bylos nagrinėjimas vyktų naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), taip pat pareiškėjas turėtų teisę reikalauti užtikrinti jam ir (ar) jo atstovui galimybę pasinaudoti teismo informacinėmis ir elektroninių ryšių technologijomis (vaizdo konferencijomis) teismo patalpose, jei jis ar jo atstovas neturi tokios galimybės. Analogišką teisę ir pareigą siūloma nustatyti ir kitoms administracinės bylos proceso šalims (ABTĮ pakeitimo projektu siūlomos nustatyti ABTĮ 71 straipsnio nuostatos), taip pat ir apeliaciniame procese (ABTĮ pakeitimo projektu siūloma nustatyti ABTĮ 134 straipsnio 2 dalies 10 punkto nuostata). Tai ypač aktualu tais atvejais, kai teisėjo nuolatinės darbo vietos ir bylos nagrinėjimo vietos nesutaps (byla bus nagrinėjama ne tuose Lietuvos apygardos administracinio teismo rūmuose, į kuriuos paskirtas teisėjas).

ABTĮ pakeitimo projektu siūloma įtvirtinti ir tai, kad teismas, paskyręs žodinį bylos nagrinėjimą naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), turi informuoti proceso dalyvius apie tai bei šaukime pateikti informaciją su prisijungimo prie nuotolinio teismo posėdžio duomenimis (ABTĮ pakeitimo projektu siūlomos nustatyti ABTĮ 67 straipsnio 4 dalies 2 punkto ir 73 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatos). Neprisijungimas prie teismo posėdžio, kai jis organizuojamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), nebūtų kliūtis bylai nagrinėti ir sprendimui priimti, jeigu apie teismo posėdį buvo tinkamai pranešta ir prisijungimui nebuvo technologinių trukdžių (ABTĮ pakeitimo projektu siūlomos nustatyti ABTĮ 77 straipsnio 3 ir 4 dalių nuostatos).

Pažymėtina, kad ABTĮ pakeitimo projekte, siūlant reglamentuoti galimybę nagrinėti bylą, kai proceso dalyviai neprisijungia prie jiems žinomos teismo posėdžio nuorodos naudodamiesi informacinėmis ir elektroninių ryšių technologijomis (per vaizdo konferencijas), *expressis verbis* nenurodoma išimtis, dėl kurios toks nagrinėjimas negalimas, t. y. dėl technologinių trukdžių, nes tokia situacija teisiniu požiūriu be išlygų vertintina kaip svarbi priežastis, dėl kurios privalu užtikrinti asmens teisę dalyvauti bylos nagrinėjime.

Taip pat ABTĮ pakeitimo projektu siūloma papildyti ABTĮ 81 straipsnio 5 ir 6 dalis nuostatomis, kad tais atvejais, kai vertėjas, specialistas arba ekspertas teismo posėdyje dalyvauja naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas, jie pasižadėjimą pasako žodžiu.

Administracinių nusižengimų bylų teisena

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 627, 630, 661 ir 662 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma papildyti ANK 627, 630, 661 ir 662 straipsnius nuostatomis, numatančiomis galimybę bylų nagrinėjimą ir proceso dalyvių, liudytojo, eksperto, specialisto, vertėjo ir kitų procese dalyvaujančių asmenų dalyvavimą teismo posėdžiuose teismo sprendimu užtikrinti naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), su sąlyga, kad, naudojant šias technologijas teisingumo ministro nustatyta tvarka, bus užtikrintas patikimas byloje dalyvaujančių asmenų ir kitų proceso dalyvių tapatybės nustatymas, paaiškinimų ir parodymų davimas, klausimų ir prašymų pateikimas be techninių kliūčių, užtikrintas veiksmingas ir konfidencialus byloje dalyvaujančių asmenų bendravimas su advokatu (atstovu).

Civilinis procesas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 62¹, 175², 186, 192, 217 ir 240 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – CPK pakeitimo projektas) siūloma pakeisti CPK 175², 186 ir 192 straipsnių nuostatas ir numatyti galimybę naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas) užtikrinti ne tik proceso dalyvių dalyvavimą teismo posėdžiuose ir liudytojo apklausą jo buvimo vietoje, bet ir rengti teismo posėdžius.

Kartu CPK pakeitimo projektu siūloma patikslinti CPK 186, 192, 217 ir 240 straipsnių nuostatas dėl šalies, trečiojo asmens, liudytojo, vertėjo ir eksperto priesaikos davimo, kai jie teismo posėdyje dalyvauja naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas. Tokiais atvejais siūloma atsisakyti reikalavimo šaliai, trečiajam asmeniui, liudytojui, vertėjui ir ekspertui duoti priesaiką padėjus ranką ant Lietuvos Respublikos Konstitucijos bei pasirašyti priesaikos tekstą.

Be kita ko, CPK pakeitimo projektu siūloma išplėsti CPK 62¹ straipsnio 2 straipsnio taikymo galimybes tuo aspektu, kad esminis darbo krūvio skirtumas, nustatytas skirtingų apygardos teismų veiklos teritorijoje esančiuose apylinkės teismuose, galėtų būti lyginamas Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko nutartimi.

Reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti apygardos administracinio teismo teisėjais

Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūloma įtvirtinti, kad apygardos administracinio teismo teisėjais galėtų tapti ne tik esami teisėjai bei teisės krypties socialinių mokslų daktarai, bet ir viešojo sektoriaus praktikai, besispecializuojantys viešojo administravimo srityje ir įgiję specialią kvalifikaciją, su sąlyga, jog jie išlaikys pretendentų į teisėjus egzaminą, t. y. siūloma Teismų įstatymo 66 straipsnį papildyti 2 dalimi, nustatančia, kad apygardos administracinio teismo teisėjais taip pat gali būti skiriami šio Įstatymo 51 straipsnyje pretendentams į apylinkės teismo teisėjus nustatytus reikalavimus atitinkantys kadenciją baigę Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai, Lietuvos administracinių ginčų komisijos, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos, Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pirmininkai, jų pavaduotojai ir nariai bei asmenys, turintys ne mažesnę kaip dešimties metų teisinio darbo viešojo administravimo srityje stažą.

Kitų Teismų įstatymo nuostatų pakeitimai siūlomi siekiant suderinti Teismų įstatymo nuostatas su Teismų įstatymo pakeitimo projektu siūlomu nustatyti teisiniu reguliavimu, užtikrinti Teismų įstatymo nuoseklumą ir vientisumą.

Teismų įstatymo VII skyrių siūloma išdėstyti nauja redakcija siekiant išlaikyti nuoseklią šio įstatymo straipsnių numeraciją bei tikslingiau susisteminti teisės normas pagal jų reguliavimo

objektą. Pažymėtina, kad siūlymas išdėstyti Teismų įstatymo VII skyriaus nuostatas nauja redakcija nereiškia, kad visas šio skyriaus nuostatas siūloma pakeisti.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma. Priešingai, numatomos teigiamos siūlomo nustatyti teisinio reguliavimo pasekmės, kadangi priėmus siūlomus įstatymų pakeitimus bus greičiau užpildomos laisvos arba atsilaisvinančios visų teismų teisėjų ir teismų pirmininkų, pirmininkų pavaduotojų bei skyrių pirmininkų vietos, efektyviau organizuojamas teismų (ypač Lietuvos apygardos administracinio teismo) darbas, užtikrinamas operatyvesnis teismo procesas, nenukenčiant jo kokybei, pagerės teisingumo vykdymo prieinamumas visuomenei, padidės apygardos administracinių teismų (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) atvirumas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Teismų įstatymo pakeitimo projektas ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Priešingai, operatyvus trūkstamo teisėjų korpuso formavimas ir esamo valdymas atsisakant perteklinių biurokratinių procedūrų, galimybės rengti teismo posėdžius ar atlikti atskirus procesinius veiksmus nuotoliniu būdu nustatymas, teritorinio teisingumo Lietuvos apygardos administraciniame teisme bei bylų paskirstymo šio teismo teisėjams bei teisėjų kolegijų sudarymo jame taisyklių pakeitimas, efektyvesnis šio teismo vidinis administravimas sudarys sąlygas teismų veiklos veiksmingumo didinimui. Asmenų, galinčių pretenduoti eiti apygardos administracinių teismų (nuo 2023 m. sausio 1 d. – Lietuvos apygardos administracinio teismo) teisėjų pareigas, rato išplėtimas sudarys sąlygas šių teismų (šio teismo) uždaru ma mažinimui. Visa tai stiprins visuomenės pasitikėjimą teismais ir valstybe bei teise apskritai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti Teismų įstatymo pakeitimo projektas ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektai turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir plėtrai. Auganti teismų veiklos kokybė, įskaitant tolesnį teisminių procesų skaitmeninimą, didėjantis pasitikėjimas teismais, teise ir valstybe kuria palankias sąlygas verslui, jo plėtrai, investicinei aplinkai ir pan.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Teismų įstatymo pakeitimo projektas ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Priešingai, Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 patvirtintame 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane pabrėžiama, kad veiksmingo ir kokybiško teisingumo vykdymas, asmens teisių apsauga ir efektyvi teismų veikla globalizacijos sąlygomis tampa iššūkiu kiekvienai valstybei ir kad būtinos sutelktos pastangos didinti Lietuvos teisingumo sistemos veiksmingumą. Šiame plane taip pat formuluojamas siekis didinti teisingumo sistemos efektyvumą, veiksmingumą, teisingumo prieinamumą ir visuomenės pasitikėjimą teismais.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kartu su Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79¹, 81, 90, 91¹, 91², 101, 104, 105, 119, 120, 122 straipsnių, VI skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimo ir VII skyriaus pakeitimo įstatymo projektu parengti ir teikiami šie su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektai:

- 1) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 51, 63, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 99, 123, 127, 128, 129, 130, 131¹, 132, 134 ir 157 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 2) Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 627, 630, 661 ir 662 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 3) Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 4) Lietuvos Respublikos administracinių teismų reorganizavimo įstatymo projektas;
- 5) Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 29 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 6) Lietuvos Respublikos alternatyviųjų kolektyvinio investavimo subjektų valdytojų įstatymo Nr. XII-1467 58 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 7) Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 8) Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymo Nr. I-1069 22 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 9) Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 78 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 10) Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 20⁷ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 11) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir kriminalinės žvalgybos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymo Nr. I-1202 16, 18 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 12) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 62¹, 175², 186, 192, 217 ir 240 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 13) Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo Nr. IX-1737 207 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 14) Lietuvos Respublikos dvigubo apmokestinimo ginčų sprendimų įstatymo Nr. XIII-2310 10 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 15) Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymo Nr. XIII-1120 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 16) Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 73 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 17) Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 8 ir 24¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 18) Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo Nr. VIII-1227 59 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 19) Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo Nr. X-1024 102 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 20) Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 34¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 21) Lietuvos Respublikos informuotiesiems investuotojams skirtų kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo Nr. XII-376 63 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 22) Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Sutarties dėl Bendro patentų teismo Šiaurės ir Baltijos valstybių regioninio skyriaus įsteigimo ratifikavimo“ Nr. XII-2734 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

- 23) Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 140¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 24) Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 25) Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo Nr. IX-1709 164 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 26) Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 26, 27, 32, 33, 35, 39, 41, 56, 57 ir 59 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 27) Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42 ir 42¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 28) Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 159 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 29) Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 20 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 30) Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 31) Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymo Nr. VIII-1212 58 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 32) Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 29, 32, 33 ir 34 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 33) Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 34) Lietuvos Respublikos profesinių pensijų kaupimo įstatymo Nr. X-745 61 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 35) Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 26 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 36) Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo Nr. X-296 6, 10 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 37) Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 10, 38 straipsnių pakeitimo ir 14, 15, 16 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas;
- 38) Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo Nr. VIII-1202 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 39) Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 49¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- 40) Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 19, 22, 31, 33, 34¹, 46¹, 48 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- 41) Lietuvos Respublikos vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo Nr. X-1666 27 ir 32 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Taip.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Taip.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Priimtiems Teismų įstatymo pakeitimo projektui ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektams įgyvendinti reikia atitinkamai pakeisti šiuos įgyvendinamuosius teisės aktus:

- 1) Asmenų įrašymo į Pretendentų į laisvas apylinkės teismo teisėjų vietas sąrašą tvarkos aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2015 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 13P-93-(7.1.2);
- 2) Asmenų įrašymo į Teisėjų karjeros siekiančių asmenų registrą ir duomenų bazes tvarkos aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2015 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 13P-92-(7.1.2);
- 3) Bendrą viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinių sistemų, jų naudojimo terminų ir jas naudojančių viešojo sektoriaus subjektų sąrašą, patvirtintą Vyriausybės 2019 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1252;
- 4) Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 13P-123-(7.1.2);
- 5) Lietuvos Respublikos teismuose nagrinėjamų bylų numeravimo taisyklės, patvirtintą Teisėjų tarybos 2014 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 13P-136-(7.1.2);
- 6) Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijos darbo tvarkos aprašą, patvirtintą Vyriausybės 2009 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1540;
- 7) Per penkerius metus neatkurtų privačių miškų atkūrimo miško savininkų lėšomis tvarkos aprašą, patvirtintą Vyriausybės 2008 m. kovo 26 d. nutarimu Nr. 272;
- 8) Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos darbo tvarkos aprašą, patvirtintą Respublikos Prezidento 2020 m. balandžio 2 d. dekretu Nr. 1K-243;
- 9) Pretendentų į apylinkės teismo teisėjus atrankos kriterijus, patvirtintus Teisėjų tarybos 2019 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. 13P-161-(7.1.2);
- 10) Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekretą Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“;
- 11) Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo naudotojų sąrašą, patvirtintą Vyriausybės 2018 m. sausio 3 d. nutarimu Nr. 27;
- 12) Siuntimų tikrintis sveikatą išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 13P-166-(7.1.2);
- 13) Teisėjų atrankos skelbimo ir organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Respublikos Prezidento 2020 m. balandžio 2 d. dekretu Nr. 1K-242;
- 14) Teisėjų karjeros siekiančių, į kitą teismą perkeliamų ar skiriamų asmenų vertinimo kriterijus, patvirtintus Teisėjų tarybos 2019 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. 13P-160-(7.1.2);
- 15) Teisėjų karjeros siekiančių asmenų atrankos nuostatus, patvirtintus Teisėjų tarybos 2008 m. rugsėjo 12 d. nutarimu Nr. 13P-144-(7.1.2);
- 16) Teisėjų specializacijos tam tikrų kategorijų byloms nagrinėti nustatymo tvarkos aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2008 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 13P-202-(7.1.2);
- 17) Teisėjų tarybos 2009 m. gegužės 29 d. nutarimą Nr. 13P-88-(7.1.2) „Dėl Pavyzdinių apygardų, apygardų administracinių teismų ir apylinkių teismų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymų patvirtinimo“;
- 18) Teisėjų tarybos 2018 m. rugsėjo 28 d. nutarimą Nr. 13P-101-(7.1.2) „Dėl pavyzdinių apylinkių teismų, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų struktūrų aprašymų ir pareigybių sąrašų patvirtinimo“;
- 19) Teismų kodų sąrašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2006 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 13P-475;

- 20) Vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašą, patvirtintą teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1R-309;
- 21) Valstybės veiklos sritims priskiriamų įstaigų, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, sąrašą, patvirtintą Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292;
- 22) Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nuostatus, patvirtintus Vyriausybės 2002 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1747.

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 7, 36, 39, 45, 48, 53¹, 53², 54, 55¹, 57, 61, 63, 69¹, 76, 78, 84, 85, 88, 91², 91³, 91⁴, 91⁵, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 119, 121, 122, 124, 128, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 44¹ straipsniu ir nauja VII dalimi ir 95 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-2372 10, 38 straipsnių pakeitimo ir 14, 15, 16 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo nuostatos įsigaliojū 2021 m. gruodžio 31 d.

Priimtų Teismų įstatymo pakeitimo projekto ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektų nuostatos, išskyrus nuostatas dėl Lietuvos apygardos administracinio teismo įsteigimo ir jų sąlygotas kitas nuostatas, įsigaliojū 2022 m. sausio 1 d. Nuostatos dėl Lietuvos apygardos administracinio teismo įsteigimo ir jų sąlygotos kitos nuostatos įsigaliojū 2023 m. sausio 1 d.

Atsižvelgdami į tai, teisingumo ministras iki 2021 m. gruodžio 31 d., Respublikos Prezidentas ir Teisėjų taryba atitinkamai iki 2021 m. gruodžio 31 d. ir iki 2022 m. gruodžio 31 d., Vyriausybė iki 2022 m. gruodžio 31 d. pagal kompetenciją turėtų atitinkamai pakeisti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priimtiems Teismų įstatymo pakeitimo projektui ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektams įgyvendinti, kiek tai susiję su galimybės rengti teismo posėdžius ar atlikti procesinius veiksmus nuotoliniu būdu užtikrinimu, Nacionalinės teismų administracijos pateiktais duomenimis, bus reikalingos valstybės biudžeto lėšos, skirtos kompiuterinės technikos plėtrai, mikrofonams, kameroms, papildomos centralizuotos vaizdo konferencinės įrangos įsigijimui, jos palaikymui, taip pat tokių programų kaip „Zoom“ ar kitos vaizdo konferencinės įrangos licencijų įsigijimui ir palaikymui. Tam reikia ne mažiau nei 300 000 eurų – bent 100 000 eurų kompiuterinės technikos atnaujinimui ir bent 200 000 eurų vaizdo konferencinės įrangos (stacionarios ir (arba) mobilios) įsigijimui, palaikymui, ryšio pajėgumų didinimui bei „Zoom“ licencijų įsigijimui, palaikymui.

Taip pat, kiek tai susiję su Lietuvos apygardos administracinio teismo įsteigimu ir šio teismo valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareiginės algos koeficientų perskaičiavimu taip, kad jie atitiktų Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymo reikalavimus, Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Regionų apygardos administracinio teismo pateiktais skaičiavimais, nuo 2023 m. sausio 1 d. papildomai kasmet reikės po kiek daugiau nei 35 000 eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Pagrindiniai Teismų įstatymo pakeitimo projekto ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektuose numatyti pasiūlymai 2021 m. gegužės 5 d. paskelbti viešoms konsultacijoms bei Teisės aktų informacinėje sistemoje pateikti derinti suinteresuotiems subjektams.

Dauguma pastabas pateikusių suinteresuotų subjektų pritarė pretendentų atrankos modelio pakeitimui ir galimybės organizuoti teismo posėdžius nuotoliniu būdu išplėtimui, taip pat nepateikė jokių esminių pastabų dėl apygardos administracinių teismų reorganizavimo į Lietuvos apygardos

administracinę teismą ir su tuo susijusių siūlomų nuostatų nustatymo.

Kai kurių suinteresuotų subjektų išreikštos abejonės dėl to, kad kai kurių kategorijų (pavyzdžiui, konkurencijos) bylas nagrinės Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjai, neturintys tam reikalingos kompetencijos, yra labiau susijusios su siūlomo nustatyti teisinio reguliavimo tinkamo įgyvendinimo klausimais nei su pačiu siūlomu nustatyti teisiniu reguliavimu. Tinkamai įgyvendinant siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, t. y. nustatant šio teismo teisėjų atitinkamą specializaciją atsižvelgus į jų turimą profesinę kompetenciją nagrinėjant tam tikrų kategorijų bylas, tokių problemų neturėtų kilti. Palaipsniui atitinkamų administracinių ginčų nagrinėjime besispecializuojančių Lietuvos apygardos administracinio teismo teisėjų skaičius ir geografinis išsidėstymas kis, tačiau iš pradžių tokių teisėjų koncentracija išliks šio teismo Vilniaus rūmuose.

Įvertinus gautas pastabas ir pasiūlymus, dalis Teismų įstatymo pakeitimo projekto ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektų nuostatų buvo tikslinamos, siekiant pašalinti kilusius neaiškumus.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Teisėjas“, „pretendentas“, „pretendentų į apylinkės teismo teisėjus sąrašas“, „atranka“, „pretendento prioritetų sąrašas“, „Pretendentų į teisėjus atrankos komisija“, „įvertintų pretendentų į teisėjus sąrašas“, „kandidatūrų į konkretų teismą sąrašas“, „asmens duomenys“, „motyvacija“, „jurisdikcinės veiklos rodikliai“, „Lietuvos apygardos administracinis teismas“, „veiklos teritorija“, „informacinės ir elektroninių ryšių technologijos“, „vaizdo konferencijos“, „priesaika“, „proceso dalyviai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Respublikos Prezidentas

Gitanas Nausėda